
INFORMACJE

JÓZEF KANIA

Akademia Rolnicza w Krakowie

14-TE EUROPEJSKIE SEMINARIUM DORADZTWA ROLNICZEGO*

W dniach od 30 sierpnia do 4 września 1999 r. Akademia Rolnicza w Krakowie była gospodarzem **14-tego Europejskiego Seminarium Doradztwa Rolniczego nt. „Doradztwo rolnicze wobec globalizacji problemów wsi i rolnictwa”**. Organizatorem seminarium był Zakład Doradztwa Rolniczego AR oraz Małopolskie Stowarzyszenie Doradztwa Rolniczego. Pracami organizacyjnymi kierował Komitet Organizacyjny w składzie: dr Józef Kania, AR w Krakowie – przewodniczący, prof. dr hab. Katarzyna Duczkowska-Małysz, SGH w Warszawie – wiceprzewodnicząca, dr Mirosław Drygas, IRWiR PAN w Warszawie – sekretarz oraz prof. dr hab. Andrzej P. Wiatrak, SGGW w Warszawie i dr Eugeniusz K. Chyłek, MRiRW w Warszawie.

Seminaria naukowe w ramach ESEE odbywają się nieprzerwanie od 1973 roku w cyklu dwuletnim i są organizowane przez wybrane uniwersytety rolnicze poszczególnych krajów Europy Zachodniej. Do tej pory gospodarzami były: Finlandia – 1973, Dania – 1975, Holandia – 1977, Irlandia – 1979 i 1997, Niemcy – 1981, Włochy – 1983, Norwegia – 1985, Wielka Brytania – 1987, Szwecja – 1989, Portugalia – 1991, Dania – 1993 i Grecja – 1995. Wstępne propozycje co do miejsca seminarium składane są na 4 lata przed terminem organizacji, a ostateczny decydujący wybór następuje na 2 lata przed właściwą datą, po przedstawieniu uczestnikom ostatniego Seminarium konkretnej koncepcji organizacyjnej i merytorycznej. Gospodarzem w 2001 r. będzie Holandia, a w 2003 najprawdopodobniej Węgry.

*The Role of Extension Education in a Global World – 14th European Seminar on Extension Education (ESEE).

Możemy być dumni, że to Polska, spośród krajów Europy Środkowo-Wschodniej, była pierwszym organizatorem i gospodarzem tak prestiżowego Seminarium w którym brało udział 74 uczestników z zagranicy i 24 z Polski, reprezentujących łącznie 23 kraje Europy, Ameryki Płn. i Afryki. Większość z nich to profesorowie, kierownicy Katedr Doradztwa Rolniczego Uniwersytetów Rolniczych, pracownicy naukowcy, menedżerowie doradztwa i prywatni doradcy, którzy za główny cel spotkań stawiają sobie wzbogacanie swojej wiedzy i umiejętności w zakresie wykorzystania najnowszych metod i technik pracy doradczej, doskonalenie programów i procesu nauczania doradztwa w szkołach wyższych, doskonalenie kursów szkoleniowych dla osób pracujących w organizacjach doradczych, wymianę teoretycznych koncepcji i wyników badań oraz zgłaszanie tematów badawczych i inicjowanie międzynarodowej współpracy.

Oficjalnego otwarcia obrad dokonał J.M. Rektor Akademii Rolniczej w Krakowie prof. dr hab. Kazimierz Kosiniak-Kamysz. W sesji plenarnej wzięło udział kierownictwo AR w Krakowie w osobach prorektorów i prodziekanów na czele z prof. dr hab. Zbigniewem Ślipkiem – rektorem elektem oraz zaproszeni goście reprezentujący różne instytucje i organizacje działające na rzecz rozwoju wsi i rolnictwa z całego kraju.

Program seminarium w Krakowie obejmował obrady plenarne w jednodniowej sesji podzielonej na 2 części; w pierwszej przedstawiciele polskiej nauki (prof. F. Tomczak, prof. A. Wiatrak i prof. K. Duczkowska-Małysz) przybliżyli uczestnikom z zagranicy problemy polskiej gospodarki, w tym zwłaszcza rolnictwa i obszarów wiejskich, nauki, nauczania doradztwa rolniczego w uczelniach rolniczych i przeobrażeń w polskim systemie doradztwa rolniczego w aspekcie integracji z Unią Europejską.

W części drugiej, zaprezentowane zostały referaty obejmujące cały wachlarz problemów doradztwa rolniczego, które stały się później podstawą do utworzenia grup tematycznych. Prof. A. W. van den Ban nestor tej dyscypliny wiedzy, założyciel i kierownik pierwszej Katedry Doradztwa Rolniczego na Uniwersytecie Rolniczym w Wageningen w Holandii, obecnie na emeryturze, ale wciąż niezwykle aktywny jako prywatny konsultant dla rządów krajów Europy Wschodniej, Afryki i Azji przedstawił referat pt.: „Różne sposoby finansowania doradztwa rolniczego na świecie”. Omówił w nim 9 różnych źródeł finansowania doradztwa, ich skutki i czynniki je potęgujące oraz plusy i minusy wybranych systemów doradztwa wyodrębnionych według sposobów finansowania.

Profesor Jim Phelan z Uniwersytetu College w Dublinie przedstawił referat nt.: „Rolnicy na rozdrożu – rozważania o przyszłości”. Na podstawie wyników badań przeprowadzonych na dużej próbie gospodarstw w Irlandii, określił wpływ ostatnich inicjatyw w ramach Wspólnej Polityki Rolnej na rolnictwo irlandzkie, rozpoznał oczekiwania rolników co do przyszłości i ocenił wykorzystanie przez rolników różnych źródeł informacji. Sformułował także wnioski w zakresie dal-

szego doskonalenia doradztwa rolniczego, konstatując przy tym, że „zdecydowana większość pracy doradców skupia się obecnie na „papierkowej” stronie prowadzenia gospodarstwa, kosztem tradycyjnych porad dotyczących produkcji rolniczej”. Stąd nowe określenie doradcy – „paper adviser” co dosłownie oznacza „papierowy doradca”, który optymalizuje gospodarstwo swego klienta starając się przede wszystkim wykorzystać wszystkie istniejące subsydia i programy pomocowe w ramach WPR i polityki strukturalnej UE oraz krajów członkowskich.

Profesor Barbara Ludwig ze Stanowego Uniwersytetu w Ohio w referacie metodycznym pt.: „Wyzwanie nowego tysiąclecia czyli jak doskonalić i oceniać jakość pracy doradczej” przedstawiła standardowy schemat programu doradczego oraz jakościowe wskaźniki jego oceny.

Profesor Niels Roling z Uniwersytetu w Wageningen przedstawił niezwykle filozoficzny problem w swoim referacie pt.: „Trójkąt Santiago – system poznawczy jako heurystyczny mechanizm zachowania ludzkości”. Zwrócił w nim uwagę na konieczność zrównoważonego rozwoju gospodarczego na świecie, z zachowaniem ochrony środowiska przyrodniczego i zdrowia ludzkości oraz naświetlił zasadnicze różnice pomiędzy teorią „Trójkąta Santiago” a „klasyczną teorią poznania”.

Pozostałe referaty w liczbie 41 zostały zaprezentowane w dwudniowej sesji w 5 następujących grupach tematycznych:

- Doskonalenie organizacji i metod pracy doradczej.
- Cele nauczania doradztwa rolniczego.
- Cele i zadania doradztwa rolniczego w zmieniającym się świecie.
- Przywództwo i rozwój obszarów wiejskich.
- Zmiany w systemach doradztwa rolniczego na świecie.

W czasie dwudniowego wyjazdu studyjnego uczestnicy seminarium mogli zapoznać się z organizacją, problemami i sukcesami gospodarstw rodzinnych, gospodarstw agroturystycznych, dwuzawodowych, rozwojem małej i średniej przedsiębiorczości pozarolniczej na obszarach wiejskich, działalnością Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Bielsku-Białej, Śląskiej Izby Rolniczej, Zarządu i Rady Gminy Hażlach oraz Starostwa w Suchej Beskidzkiej oraz wieloma atrakcjami turystycznymi.

Ocena seminarium była bardzo wysoka, tak pod względem organizacyjnym jak i merytorycznym. Wszystkie prezentowane referaty zostały wydane przez Wydawnictwo AR w Krakowie w publikacji książkowej; w wersji anglojęzycznej cz. I i II, zaś wybór najciekawszych referatów zostanie wydany w wersji polskojęzycznej przez MSDR zs. w AR w Krakowie.

Przedstawiamy **memorandum** przyjęte przez uczestników 14th ESEE, które kierujemy pod rozagę decydentom odpowiedzialnym za rozwój doradztwa, rolnictwa i obszarów wiejskich w Polsce.

Memorandum 14-tego Europejskiego Seminarium Doradztwa Rolniczego

Dziewięćdziesięciuosmiu specjalistów w zakresie doradztwa rolniczego, z 23 krajów świata, spotkało się w Krakowie, w dniach 30 sierpnia – 4 września 1999 r., na seminarium nt.: „Rola Doradztwa Rolniczego wobec Globalizacji Problemów Wsi i Rolnictwa”. Z związku z planowaną integracją Polski z Unią Europejską na szczególną uwagę zasługują wnioski wypływające z tej konferencji, w odniesieniu do obecnej sytuacji w Polsce.

Trwający obecnie proces dostosowawczy w rolnictwie, wobec nowych potrzeb i wyzwań gospodarki rynkowej, jest wyraźnie widoczny w całej Europie i Stanach Zjednoczonych. To dostosowywanie się trwać będzie nadal, ze względu na politykę UE jak i naciski ze strony Światowej Organizacji Handlu (WTO). Przystąpienie do Unii Europejskiej stworzy dla polskiego rolnictwa znaczące możliwości rozwoju, szczególnie w pierwszych latach po przyjęciu Polski do UE. Jednak w miarę jak Polska zmuszona będzie dostosowywać się do wymogów UE wzrastać będą koszty, a nacisk na restrukturyzację i modernizację rolnictwa będzie się nasilał. Naciski te w różny sposób dotyczyć będą poszczególnych sektorów, różna też będzie wielkość funduszy potrzebnych na dostosowanie się do wymogów każdego z nich. W przypadku produkcji roślinnej koszty przystosowania nie będą aż tak wysokie, natomiast w produkcji mleczarskiej trzeba będzie zainwestować znaczne środki w gospodarstwa, które będą chciały kontynuować i rozwijać produkcję mleka. Co więcej, możliwość poszerzenia produkcji zostanie ograniczona po wprowadzeniu kontyngentu UE. Przy obecnej strukturze rolnictwa może się zdarzyć, tak jak to miało już miejsce w licznych krajach Europy, że wiele tysięcy osób zmuszone będzie odejść z pracy w gospodarstwach rolniczych.

Struktura gospodarstw jaka pojawi się w Polsce będzie w znacznej mierze zależała od tego w jaki sposób zostaną wykorzystane możliwości w rozwoju produkcji rolnej, które pojawią się w pierwszych latach po przystąpieniu Polski do UE. Zakres pomocy jaki rolnicy indywidualni otrzymają aby być konkurencyjni, będzie kluczowym czynnikiem wpływającym na końcowy efekt. Konkurencyjność tą należy postrzegać jednak w szerszym kontekście, tzn. rozwoju obszarów wiejskich, a nie tylko rozwoju gospodarstw towarowych.

W odniesieniu do doradztwa, istnieje wiele jego modeli na świecie. Jest również oczywiste, że z porad udzielanych bezpłatnie najbardziej korzysta elita gospodarstw. W obecnej sytuacji w Polsce wiele gospodarstw jest w stanie przetrwać finansowo jedynie dzięki połączonym dochodom z rolnictwa i spoza niego. Stąd wydaje się, że doradztwo może mieć znacznie szersze pole działania na terenach wiejskich. Z drugiej strony tradycyjne podejście doradztwa będzie konieczne aby pokierować procesem przystosowawczym i rozwojem konkuren-

cyjności przed i po wstąpieniu do UE. Konieczna będzie znaczna pomoc państwa w zakresie rozwoju doradztwa technicznego i ekonomicznego, dobrego systemu informacji na temat wymogów UE, a także swoisty kalendarz (harmonogram) osiągania zakładanych efektów, w ramach rządowej strategii rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich.

Integracja z UE może stworzyć system pomocy i rozwoju gospodarstw w Polsce. Ile rozwojowych gospodarstw powstanie zależy będzie od celów polityki pomocowej.

Polska powinna krytycznie ocenić procesy dostosowawcze w innych krajach, a więc to w jaki sposób poradziły one sobie z integracją z UE, a także określić najdogodniejszą strukturę i rolę doradztwa rolniczego, zanim zdecyduje się na zastosowanie określonej strategii rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich.